

Dit project wordt mogelijk
gemaakt door:

Chronische patiënten begeleiden bij hoop, wanhoop en hopeloosheid

Praktische informatie

In deze training van 30 minuten trainen geestelijk verzorgers huisartsen en hun praktijkondersteuners (POH's) in het signaleren en bespreken van hoop, hopeloosheid en wanhoop met hun patiënten met een chronische aandoening.

Huisartsen en praktijkondersteuners leren

- hoop, hopeloosheid of wanhoop bij hun chronische patiënt herkennen en bespreekbaar maken;
- een patiënt doorverwijzen naar een geestelijk verzorger.

Accreditatie voor de training is goedgekeurd door de NVvPO, V&VN en ABC-1 (tot en met 6 maart 2024). Als je deelnemers deze accreditatie wilt aanbieden, neem dan voorafgaand aan de training contact op met Maartje van Veluw (w.m.van.veluw2@pthu.nl).

Onderstaande handleiding bevat een format om de training te geven. De handleiding sluit af met een aantal handreikingen, onder andere literatuursuggesties. Ook is een PowerPoint bijgevoegd die je kunt gebruiken bij de training. Daarbij is het belangrijk op te merken dat we de eerste dia hebben toegevoegd om zo transparant mogelijk te zijn over eventuele belangenverstremming. Het is de bedoeling dat deze dia voorafgaand aan de presentatie wordt getoond. Omdat Erik Olsman volgens de accreditatieaanvraag de trainer is, wordt ZonMW hier genoemd.

Tot slot is het goed te noemen dat deze opzet tot nu toe vooraf is gegaan door een training van geestelijk verzorgers, met als trainers Maartje van Veluw, MA en dr. Erik Olsman. Idealiter geven geestelijk verzorgers de les aan huisartspraktijk(en) pas nadat zij de training bij Van Veluw & Olsman hebben gevolgd. Van geestelijk verzorgers die de training geven zonder zelf getraind te zijn, horen wij echter ook graag de ervaringen: voelde je je voldoende toegerust om de training te kunnen geven? Waarom wel/niet? Miste je iets (aan vaardigheden, kennis, attitude) toen je zelf de training gaf?

Mocht je vragen hebben, neem gerust contact op met Maartje van Veluw (w.m.van.veluw2@pthu.nl) of Erik Olsman (h.j.olsman@pthu.nl).

Format Training aan huisartspraktijk

Introductie (00-03)

- Jezelf voorstellen;
- Belang van aandacht voor hoop, wanhoop, hopeloosheid als aandacht voor zingeving;
- Praktisch: deelnemers naam, functie en accreditatienummer laten invullen;

Herkennen hoop (03-15)

- In tweetallen: hoe herken ik hoop, hopeloosheid, wanhoop bij mijn chronische patiënten? (03-08);
- Plenair: wat komt eruit (gebruik flipover en noteer de termen hoop, hopeloosheid, wanhoop en schrijf daaronder kreten) (08-15);
- Voeg toe wat van 'Aanwijzingen' (zie PowerPoint) aansluit bij / toevoegt aan hun antwoorden;

Hoop, hopeloosheid, wanhoop als reden om zingeving te bespreken (15-20)

- Plenair bespreken;
- Voeg eventueel toe wat van 'Goede omgang' (zie PowerPoint) aansluit bij / toevoegt aan hun reacties;

Doorverwijzen naar geestelijk verzorger (20-25)

- Aanleiding expliciteren, bijvoorbeeld als patiënt behoefte uit of zij inschatten dat geestelijke verzorging kan helpen;
- Toelichten hoe ze praktisch 'aan een GV'er komen' (CvL) en licht toe waar jouw expertise ligt;

Afronding (25-30)

- Bedank de deelnemers voor hun aandacht;
- Check of ze naam & accreditatienummer hebben ingevuld;

Extra informatie voor de docent (meestal: geestelijk verzorger)

Aanwijzingen voor hoop/wanhoop/hopeloosheid en goede omgang met hoop staan in de PowerPoint. Zie ook de tekst onder de dia's. Het kan raadzaam zijn om zelf na te denken en literatuur te lezen rondom hoop, hopeloosheid en wanhoop, waarin het belang van de thema's naar voren komt:

Verschillende perspectieven op hoop (in palliatieve zorg): Olsman, E., Leget, C., Onwuteaka-Philipsen, B., & Willems, D. (2014). 'Should palliative care patients' hope be truthful, helpful or valuable? An interpretative synthesis of literature describing healthcare professionals' perspectives on hope of palliative care patients.' *Palliative medicine*, 28(1), 59–70.
<https://doi.org/10.1177/0269216313482172>

Review studie over hoop in de gezondheidszorg: Olsman, Erik. 'Hope in Health Care: A Synthesis of Review Studies'. In *Historical and Multidisciplinary Perspectives on Hope*, edited by Steven C. van den Heuvel, 197–214. Cham: Springer International Publishing, 2020. https://doi.org/10.1007/978-3-030-46489-9_11.

Effecten van interventies m.b.t. hoop (in palliatieve zorg): Salamanca-Balen, Natalia, Thomas V Merluzzi, and Man Chen. 'The Effectiveness of Hope-Fostering Interventions in Palliative Care: A Systematic Review and Meta-Analysis'. *Palliative Medicine* 35, no. 4 (1 April 2021): 710–28. <https://doi.org/10.1177/0269216321994728>.

Review studie over hoop en herstel bij mensen die mentaal kwetsbaar zijn: Van Veluw, Maartje, and Erik Olsman. 'Hope in Recovery with Mental Vulnerability: Towards Collaboration in Spiritual Care'. In *Recovery: The Interface between Psychiatry and Spiritual Care*, edited by Erik Olsman, Bernice Brijan, Sujin Rosie, and Hanneke Muthert, 51–66. Utrecht: Eburon, 2023.

Verder nog een aantal tips waar je mogelijk je voordeel mee kunt doen tijdens de voorbereiding:

- Wanneer is hoop, hopeloosheid, wanhoop reden om door te verwijzen naar een geestelijk verzorger? Denk alvast na over mogelijke antwoorden (zie ook de tekst onder dia in de PowerPoint).
- Hoe sluit je aan bij de huisarts of praktijkondersteuner? Denk bijvoorbeeld aan het belang van afstemming op hun 'taal', structuur van het werk, beperkte tijd, en de puntigheid in formulering. Ook zijn huisartsen en praktijkondersteuners vaak meer probleemgestuurd en actiegericht in hun denken (terwijl geestelijk verzorgers vaak meer op de reflectie zitten). Tot slot: is hen duidelijk wat ze van jou kunnen verwachten?
- Bedenk voor jezelf een situatie waarin er bij een chronisch zieke patiënt iets speelde rondom hoop, hopeloosheid of wanhoop. Welk appèl deed dat op jou en hoe reageerde je daarop? Zou de praktijkondersteuner of huisarts hetzelfde appèl ervaren? Zo ja, zou zij / hij er hetzelfde of anders mee omgaan?